

Auxilio Altissimi.

DISCURSUS PHYSICUS.

De

ANIMA RATIO-
NALI EJUSq; FACUL-
TATIBUS.

Quæm

*Ex Consensu & adprobatione Amplissimæ Facultatis Phi-
losophicæ in Regia Academiâ Aboensi,*

SUB PRÆSIDIO

DN. M. ANDREÆ THURONII,
Logices, Phys. & Metaph. Professoris Publ: Nec non
p. t. Universitatis RECTORIS MAGNIFICI, Præ-
ceptoris & promotoris ut certissimi, ita omni
observantiâ æternum devenerandi ,

*Honorum Magisterialium obtinendorum gratiâ, publicæ &
placide Eruditorum censuræ ventilandum sistit*

ISAACUS M. STENIUS
Finlandus.

*Ad diem 20. Maii A: 1664. in Auditorio maximo
horis consuetis matutinis.*

A B O Æ,

Excusus à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

ANIMA RAE

NALI ERISE RACUL

TATIBAS

EREM

DI MANDRE THURONI
POLOGE. H. C. COMMISSIONE DI RECENSIONE
DE L'UNIVERSITA RECOTORIS MAGNIFICENTIAE
CENSUS A PROMOTORIBUS ET COTULITUR A UNI

SARREBRUCK

DI MANDRE THURONI
POLOGE. H. C. COMMISSIONE DI RECENSIONE
DE L'UNIVERSITA RECOTORIS MAGNIFICENTIAE
CENSUS A PROMOTORIBUS ET COTULITUR A UNI

SAACUS MENEZIUS

FRANCOPOLIS

DI MANDRE THURONI
POLOGE. H. C. COMMISSIONE DI RECENSIONE
DE L'UNIVERSITA RECOTORIS MAGNIFICENTIAE
CENSUS A PROMOTORIBUS ET COTULITUR A UNI

SAACUS MENEZIUS

FRANCOPOLIS

DI MANDRE THURONI
POLOGE. H. C. COMMISSIONE DI RECENSIONE
DE L'UNIVERSITA RECOTORIS MAGNIFICENTIAE
CENSUS A PROMOTORIBUS ET COTULITUR A UNI

SAACUS MENEZIUS

FRANCOPOLIS

A D O

DI MANDRE THURONI
POLOGE. H. C. COMMISSIONE DI RECENSIONE
DE L'UNIVERSITA RECOTORIS MAGNIFICENTIAE
CENSUS A PROMOTORIBUS ET COTULITUR A UNI

SAACUS MENEZIUS

FRANCOPOLIS

I. N. S. S. T.

P R A E F A T I O.

CUm multa sunt, quæ requiruntur ad ritè observandum illud sapientia. yrādī ῥeavrōv: tum id in primis exigitur ab ijs qui Sapientia litant, & pristinorum seculorum Philosophos saltem imitari volunt, ut anima humana, seu melioris nostri partis, contemplationi sedulò vacent. Parum enim est Philosopho, novisse corpus, quod caducum est & corruptibile: anima verò, qua Divinitatis quadam imago est, & immortalis quidem, naturam expendere & dignitatem, id verè dignum homine, Philosophie maximè studio, censemur. Atq; adeò mens nostra tunc magnificè exaltata est, cum non solum totum mundi theatrum, sed & seipsum contemplatur; cum non tantum extra se, sed & intra se sagacissimos mittit oculos. Quocirca cum mihi, honores Philosophicos adituro, ex mandato amplissimæ facultatis Philosophicæ, in Regiâ hac Aboënsi Academiâ, specimen quoddam publicum edendum sit; & favorem ac applausum honorum me conciliaturum, & invidiam malorum (absq; quā si essem, miser essem) superatus spero, dum theses quasdam, easq; breves & concisas, super hac nobilissimâ materiâ, animâ nimirum humanâ ad disputationem propono. Sit itaq; in Nomine SacroSarcte & Individua Trinitatis.

THESES I.

THEORIA ANIMÆ RATIONALIS, QUÀ SPIRITUS, PNEUMATICA EST; HÆC NOSTRA PHYSICA, DUM IPSAM UT HOMINIS FORMAM CONTEMPLAMUR.

2. DICO NOS CONTEMPLARI ANIMAM RATIONALEM UT HOMINIS FORMAM, PRÆTER QUAM, ALIAS RE AB IPSA DISTINCTAS ANIMAS IN HOMINE NON AGNOSCIMUS.

3. DEFINITIO TALIS ESTO: *Anima rationalis est anima, quæ homo est, & operationes suas exercet.*

4. NOVA HÆC DEFINITIO FORTÈ VIDEBITUR, NEC TAMEN EST INCOMMODA. PERPENDATUR ENIM 1. *Genus*, ILLUD CERTÈ ACCURATUM & PROXIMUM EST *anima. Forma* (QUAM CLARISS. PONIT SPERLING.) GENUS ESSE VIDETUR REMOTIUS.

5. ATTENDATUR PORRÒ 2. *Differentia*, AB INFLUXU ANIMÆ HUMANÆ PETITA, QUI IN EO CONSISTIT, UT HOMINI DET ESSE, DISTINGVI, & OPERARI.

6. OPERATIONES HIC INTELLIGENDÆ VENIUNT PRÆCIPUE SPECIFICÆ, EARUMQ; MAXIMÆ *primariae*, UT SUNT INTELLIGERE & VELLE; CONSEQUENTER ETIAM *secundariae*, UT SUNT, RIDERE, FLERE & SERMOCINARI, QUÆ HOMINI, UT HOMO, CONVENIUNT. ALIAS ANIMAM RATIONALEM, ETIAM CÆTERARUM IN HOMINE OPERATIONUM, UTPOTE NUTRITIONIS, AUGMENTATIONIS, GENERATIONIS, SENSIONIS &c. REIPSA PRODUCTRICEM ESSE CERTUM EST. SED TUM FORMÆ GENERICÆ RATIONEM HABET.

7. PRÆSENTIAM ANIMÆ HUMANÆ IN CORPORE TALEM ESSE, UT TOTA SIT IN TOTO CORPORE, & TOTA IN QUALIBET EJUS PARTE, OMNES FERÈ CONCEDUNT, ETIAMILLI, QUI FORMAS ALIAS EXTENSAS AD EXTENSIONEM ESSE MATERIAE VOLUNT.

8. SENSU TAMEN ID INTELLIGENDUM NON *Positivo*, CUM ANIMA, UTPOTE SPIRITUS, NEC PROPRIÆ TOTA DICATUR, NEC PARTES ULLAS HABEAT; SED *Negativo*; UT SCILICET, QUIC-

quicquid habet anima rationalis, id totum & omne sit
in toto corpore, & totum in quâlibet parte.

9. Primam animæ rationalis originem gentilium
Philosophi ignorârunt: Nos, ex revelatione Scriptu-
ræ Sacræ, inspirando eam à Deo creatam esse novi-
mus.

10. Post creationis sextiduum quæ cœperunt, vel
etiamnum producuntur humanæ animæ, per tradu-
cem propagatæ sunt, & adhuc propagantur: id est,
vi primævæ benedictionis, ex singulari Dei ordina-
tione, marisq; & foeminæ coordinatione, generan-
tur. Docent id Sacra Oracula, evincit ratio, adpro-
bant authoritates non contemnendæ.

11. Ad operationes porro suas edendas, Facultates
Animæ rationali concessæ sunt, id est, qualitates ex ipsâ
emanantes, ut illarum beneficio homo humanas edat actiones.

12. Illarum alia Primaria sunt, ut *Intellectus* & *Volu-
tas*; alia Secundaria, ut *Sermo* & *Ritus*.

13. *Intellectus* est facultas animæ rationalis, ad cognoscen-
dum verum ordinata.

14. Etsi verò intellectus ratione essentiæ unus sit,
variè tamen solet considerari, atq; sic *ratione Objecti*
dividitur in *Theoreticum* & *Practicum*: ex modo vero
agendi in *Agentem* & *Patientem*.

15. *Theoreticus* *Intellectus* circa objectum versatur
necessarium, inq; nudâ illius cognitione, tanquam
fine ultimo, acquiescit.

16. *Practicus* circa res contingentes occupatur, &
praxin, ceu finem ultimum, respicit.

17. Ad hunc referenda est *Conscientia*, quæ in ap-
plicatione scientiæ ad opus, vel factum vel faciendum,
consistit.

18. *Intellectus agens ex Phantasia species intelligibiles elicit, facitq; ex potestate intelligibilibus actu intelligibia.*

19. *Patiens species ab intellectu agente impressas recipit & dijudicat.*

20. *Fit enim intellectio per species intelligibiles, sicut sensio per sensiles. Estq; species intelligibilis qualitas spiritualis, è Phantasmate operā Intellectus agentis producta, & à paciente recepta, res ipsas anima representans.*

21. Ac licet ad objecta, ad intellectum deferenda, organa requirantur; eadem tamen absq; organis cognoscuntur, nec ipsa intellectio actio organica censenda est. Requiritur cerebrum benè dispositum ad intellectionem, quia Phantasmata in cerebro sunt, juxta quæ formantur species intelligibiles. Ipsa verò intellectio cerebro velut organo, non perficitur, inquit Cl. Sperl.

22. *Trita illa Regula: Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu: cum grano salis est accipienda. Ut intelligatur de notitijs non innatis; sed acquisitis; de incidentibus in sensum, cum immediatè, directè, per se & per proprias species: tum mediataè; indirectaè & per aliud; nempe, vel per effectum, vel per partes, vel per simile, vel per oppositum, vel denique per fundamentum.*

23. *Voluntas est facultas animæ rationalis, ad bonum appetendum ordinata. Quicquid voluntas appetit; id speciem habeat Boni, necesse est. Malum enim perpetuo fugit: quod ideo Objectum voluntatis non prosecutionis; sed persecutionis dici potest.*

24. A Voluntate re ipsâ non differt *Liberum arbitrium*; sed ipsa voluntas est, quatenus & agere & non agere potest, quatenus ab intellectu cognita liberè vel suscipit vel repudiat.

25. Consistit ergo, libertatis ratio in indifferentiâ ad utrumlibet, tollitq; necessitatem coactionis.

26. *Sermo est facultas animæ rationalis, ad conceptus mentis enunciatione exprimendas data.*

27. Sermonem ergo nunc, non pro actu secundo, sed pro actu primo, id est, ipsâ loquendi potentiam habemus.

28. Actio sermonis locutio est, quæ hoc modo peragitur. Aér in pulmones inspiratur: unde per asperam arteriam in laryngis rimulam & palatum refilit. Aér iste sic agitatus sonum dat, qui in palato collectus, uvulâ, lingvâ, dentibus & labijs postea variè temperatur & articulatur. Notum est distichon de instrumentis sermonis.

Instrumenta novem sunt, guttur, lingua, palatum

Quatuor et dentes, et duo labra simul:

29. *Risus (iterum pro actu non secundo, sed primo acceptus) est facultas animæ rationalis, ad manifestandam lætitiam data.*

30. *Causa proinde risus ad gaudium referenda est, quod multiplicem habet originem. Lætitia enim nunc ludicris, & jucundis, nunc novis & repentinis, nunca lijs rebus exitatur.*

31. Unde prout alij alijs ad lætitiam procliviores sunt vel tardiores: ita sæpiùs quoq; vel rariùs rident. Plus rident fœminæ viris: juvenes senibus, sangvinei Melancholicis, sani ægris, ait Sperlingius.

32. Fit risio hoc modo: Excitato à re aliquâ gau dio,

dio, magna ex corde fit calidioris sanguinis, spirituumque vitalium effusio; ipsiusque cordis, diaphragmatis & muscularum cum thoracis, tum eorum quae a lateribus buccae sunt, dilatatio.

33. Risui opponitur fletus, qui est facultas animae rationalis, ad tristitiam manifestandam ordinata.

34. Fletus prima hominis vox, & primum humanae imbecillitatis argumentum, lachrymarum emissione constat. Lachrymæ autem nihil sunt aliud, quam aqueum cerebri excrementum, in glandulas oculorum circa angulos externos sitas, detrusum; quarum constrictione guttatim foras propellitur.

35. Humidius ergo quibus est cerebrum, lachrymantur facilius, ut pueri & mulieres. Hinc versus:

Neve puellarum lachrymis moveare, caveto;
Ut fierent oculos erudiere suos.

Atq[ue] ista sunt, quæ breviter hæc vice candidæ doctorum censura sub-
jicere volui; perveris judicijs satisfacere nequiequam laborans,

Sat mihi, si placeam, cui quaro placere, Jehovæ:
Sat mihi, si placeant hæc meditata bonis.

S O L I D E O G L O R I A.

Ad Virum - Iuvenem, Natalibus, virtute & eruditione
Præstantissimum.

D. ISAACUM MARTINI STENIUM, Philosophæ Candidatum politissimum, Amicum meum sincere dilectum,
pro Gradu in Philos. pulchre differentem

Προς Φωνησις.

Si quæ recta facis STENI rabies fera carpit,
Propositumque pium livida turba ferit.
Non moveare tamen, pulchre Deus ausa secundat,
Ex merito fertum porrigit alma Trias.
Virtutis comes est Livor, ceu corporis umbra:
Perge placere bonis. Momus ut ipse luat!

His paucis D. Candid. L. Mq. grat.
A X E L I U S Rempe.